

20
1793 5

ORDINIS IVRIDICI
IN
ACADEMIA WITTENBERGENSI

H. T.

DECANVS

D. GOTTLOBVS CHRISTIANVS

KL V G E L

FAC. IVR. WITTENB. ASSESSOR ET IN SENATV CIVITATIS
WITTENBERGENSIS SYNDICVS

L. B. S.

inest

*de ordine litis in causa amissarum cautionum publicarum
in Saxonia datarum earumque anonymarum*

tractatio II.

ORDINIS IURIDICI

ACADEMIA WITTENBERGENSIS

DECANVS

D. GOTTLOBVS CHRISTIANVS

R. L. V. G. E. I.

EX. TR. WITTENB. ACADEMIE ET IN SENATU CANTONIS

WITTENBERGENSIS STUDII

L. M. S.

de ordine huius in eadem Academia constitutum
Senatus Academiae Wittenbergensis
prohibito. II.

Continuatur mihi materiam nuper ad pertractandum coeptam primo agendum est de ea causa, cum is, qui amisit cautionem publicam, eam adhuc posse existere, non neget. Id autem vario fieri potest modo, ita, ut necessario credam distinguendum esse, partim, an sciat passus damnum, ubi sit cautio, vel esse saltim debeat, nec ne sciat, partim, quo modo ad alium ea peruenerit. Scilicet potest, de quo ante omnia dicendum est, cum ea res ab amissione prorsus sit separanda, ex ipsius damnum passi conuentione in alium translata esse cautio, quamuis titulus ad transferendum dominium habilis deficiat, veluti, si instrumentum dominus apud amicum deposuerit, hic autem, immemor amicitiae, id vendat, vel si chirographum pignori datum ab accipiente alienatum sit, vel si quis dederit cuidam documentum publicum, ut id cum aliis, e. g. maioris summae cum his, quae minorem quantitatem continent, permutet, aut, ut nomine domini pecuniam ex aerario percipiendam sibi solui curet, nec hic tamen, cui datum est, promissis stet, sed negotium suo arbitrio tractet, et quae sunt eiusmodi alia. Quae cum facta sint, iuris analogia coniuncta cum promissionibus publicis ao. 1763 factis, de quibus supra pag. 15. exposui, et quibus etiam §. 8. *Declar. stat. d. 10. Oct. d. a.* addenda est, id efficit, ut dominus nullo alio medio uti possit, quam ut contra eum agat, cum quo contraxit, siquidem, cum vindicationi publicarum cautionum locus detur nullus, *Mand. d. 26. Ian. 1775.* sola superest actio personalis, qua is, qui fraudem admittit, conueniendus est. Nam etiam contra eum, qui fraudis est particeps, ut, qui sciens cautionem loco pignoris tantum

imp.

d 2

datam

datam emit, actio laudato Mandato Electorali conceditur. Vnde, cum non raro talia querentes Collegium XIV virorum ad delenda aerarii debita constitutorum, quod solet *Etter. Credit. Cassen. Deputation* nominari, consuluerint, ne numerum quidem inscriptum cautioni, quae amissa perhibebatur, cum in finem, vt, qui pecuniam sibi solui faceret, roganti notus fiat, annotari siuerunt, sed, agendum esse contra accipientem respondentes, chirographum producenti solui iusserunt. Nonnunquam rogantes hoc expressis verbis tulerunt responsum, quod cum ipsa re satis conuenit, edictali etiam citationi in ea causa locum dari non posse. Verumtamen aliquando, praecipue postquam laud. Mand. d. a. 1775. promulgatum esset, in similibus causis adnotatio numeri cautioni deperditae inscripti permixta fuit. Etenim fere ea sola via est, qua inuestigari doli possit particeps. Neque alia fuit causa, cur in laudato Mand. Elect. promissum sit, his, qui dolo alterius cautiones publicas perdituri sunt, producentium nomina nota iri factum. His addo ob rei similitudinem, quamuis ad rem meam non faciat, ne tamen aliquid non vidisse videar, eadem secundum Mand. laud. obseruari in cautionibus fiscalibus Saxonice siue permutatis, siue non permutatis ex annua pecuniae quantitate delendis debitis fiscalibus ante annum 1764. contractis destinata, cuius ordinatio fere eadem est, atque eius, ex quo sternalia debita soluuntur, (*Cammer. Credit. Cassen. Scheine*) cum, quae fortis, tum, quae vsurarum causa dantur.

Quod de negata annotatione numerorum enarraui, multo magis valet de ea causa, quando ne quidem quaestio de titulo possessionis mutato aut iniusto interuenire potest. Accidit, vt cohaeres vnus, cum alter possidens chirographum publicum sibi solus seruasset vsuras, petierit a XIV viris, ne in posterum huic possessori vsurae soluantur. Non immerito is non solum, quod

quod attinet ad hanc rogationem, tulit repulsam, sed etiam nulla numeri indicati, vel nominis exhibentis cautiones vsurarias facta est in libros inscriptio. Neque alia sententia ferri potest, si venditor, cum pretium chirographi venditi ab emtore nulla nanciscatur interpellatione, similes detulerit ad XIV vitos preces: et si quae sint eiusmodi causae aliae.

Haec igitur, si ex ipsius domini voluntate publicum chirographum ad alium peruenerit, vbi non tam de perduto chirographo, quam potius de amisso eius pretio quaestio intercedit. Aliter res se quodammodo habet, si praeter eius voluntatem alius occupauerit cautionem, nec ulla, perfecta saltim et valida, conuentio possessori nouo, seu detentori potius, causam dedit. Potest igitur cautio, cum furto ablata, tum vi abrepta, tum aliis fraudibus e manibus domini esse subducta. Pertinet huc singularis stellionatus species, cuius criminis aliquoties Iudaei se fecerunt reos. Saccularios hos fraudatores appellaueris, quando Vlpianus quidem hos in *l. 7. D. de extraord. crimin.* describit: *qui vetitas in sacco artes exercentes partem subiiciunt, partem subtrahunt.* Nam illi emtionem cautionis offerentes, vbi consensus de pretio inter eos et dominum interuenerat, se includere in chartam, quam simul afferebant, cautionem, eam obfirmare chartam, obfirmatumque fasciculum domino relinquere velle dicebant, vsque dum pretium, quod secum non habebant, afferre ex diuersorio possint: quam obfirmationem, vbi dominus, ratus maiorem de pretio adipiscendo non dari securitatem, permiserat, clam subducendo cautionem et aliam chartam, eamque puram, supponendo, fasciculum obfirmatum domino reddentes abibant, dominus autem reditum diu frustra expectans, resignato fasciculo, fraudem demum detegebat. In tali causa, siue per raptam aliamue vim, siue per furtum vel aliam fraudem dominus amiserit chirographum, quamuis nulla sit

fit distinctio quoad vindicationem, scilicet, quae, si regulam sequimur, in his negotiis quoque admitti non debet, tamen iterum ad id erit respiciendum, vtrum noscat hunc hominem, cuius delicto detrimentum passus est, an non. Si ipsi vi dolove auferens cognitus sit, contra hunc agendum est condicione furtiua, *Mand. d. a. 1775. facp. laud.* neque id amplius ad meam pertinet causam, nisi, vt hoc addam, idem obtinere, si per crimen de residuis ab administrante negotia publica cautio publica alienata sit. *Mand. laud. verbis: oder anderer Veruntrauung.* At tamen quoad eam causam, duo adhuc sunt, quae vt considerentur, mereri, et propius ad rem meam spectare videntur. Nimirum primo, an non possit damnum passus curare, vt, quae ipsi acciderint, in ephemeridibus publicis (*Zeitungen, Intelligenz-Blätter*) describantur, quod ea mente commode fiet, vt vnusquisque ab emtione subductorum et raptorum chirographorum arceatur: deinde, an, si denunciaret damnum is, qui id passus est, XIV virorum collegio, aliquis exinde sperandus sit effectus. Et quod ad primum quidem attinet, non sine commo aliquo sperando eiusmodi fieri publicam significationem, manifestum est. Nam, quicumque leget ephemerides, abstinerebit ab emtione rei dolo ablatae, quae luculenter dignosci ab aliis potest. Ita vero difficilius fit, vt translata cautio a fure ad alios diu a quopiam bona possideri possit fide. Verum, quis hoc meditatur suum recuperandi medium, ei, vt prius rem omnem XVI viris exponat, auctor sum. Nimirum, cum ea via nonnunquam abusi fuerint laesi, ex quo incommoda ad alios non parua peruenire poterant, editoribus ephemeridum per rescripta Electoralia d. 15 Oct. 1774. et 26 Ianuar. 1775. non licet admonitionibus (*Auertissements*) publicis inserere quasdam huius generis, nisi antea eas cum XIV viris, quod ante hoc tempus quoque nonnunquam fecerunt, communicauerint, id quod nunc adeo obseruatur, vt, etiamsi magistratus postu-
lent

lent] significari publice, tamen, inconsultis XIV viris, id fieri non soleat, qui scilicet adhortationem vel totam probant, vel, quod nonnunquam factum est, emendant pro modo negotii, vel, vbi inueniant difficultatem aliquam, inferi eam in ephemerides vetant, quae omnia, vt res ipsa docet, et pure et sub conditione fieri possunt. Multo minus ab ipsis XIV viris, vt aliquando factum est, vt tale monitum inferi ephemeridibus curent, potest peti, quippe quod, dum liceat, curae eius, qui damnum passus est, relinquitur. Ex his igitur, quae proposui, iam satis patet, denunciationem apud XIV viros faciendam non esse sine vtilitate. Sed ea facit etiam ad alia eaque maiora. Scilicet non hoc solum habet commodi, vt, si in libros inscripti sint numerus et litera, vel, si cautio non sit permutata, alia simul sigaa, quae cautionem perditam ab aliis distinguunt, et deinde nomen eius, qui eam solutionis causa offert et reddit, annotetur, quod, vt olim nonnunquam factum est, ita nunc fit ex praeecepto *Mand. d. a. 1775. supra exc.* facilius, si ponas eum, qui admisit crimen, notum quidem, actionem autem aduersus eum inanem esse, is, qui, sciens dolum, cautionem in se transferri passus est, detegatur: sed efficit hoc etiam, vt annotando nomen postulantis laesi interrumpatur praescriptio, cui, si de fortis solutione agatur, spatium XXXI. annorum, VI hebdom. et III. diem. ab eo tempore, quo dies solutionis venerat, et, si de vsurarum quaeratur solutione, III. annorum, quorum idem est initium, datum est. *Mand. d. 12. Nov. 1763.* Itaque, cum, si intra haec tempora siue fors siue vsurae a nemine postulentur, ob praescriptionem, extincto deinceps postulandi iure, lucro aerarii cedat pecunia, *dict. Mand.* per illam denunciationem id impediri poterit, quin ipsi XIV viri, praescriptionem damnum passo amplius non currere, decernere solent. Equidem, quod ad fortem, nulla huc vsque praescriptioni potuit esse obnoxia, propterea, quod omnia debita, quae in libris aerarii publicis
con-

continebantur, ao. MDCCLXIII. fuerunt agnita, eorumque, quae chirographis non permutatis probantur, dies ne cedere quidem prius, quam deletis omnibus, quae in chirographis insunt permutatis, ex promissione debet publica, *Avertiff. der Ch. S. Ob. Steuer - Cinn. Ost. Markt 1763. f. 9. Declarat. der Stände 10. Okt. 1763. §. 5.* vt proinde eorum solutio in seculum futurum sit reiecta, ex permutatis autem chirographis probanda, quorum dies solutionis nunc quidem quam diutissime praeteriit, tamen, cum in nundinis Lipsiensibus anno 1764. post Michaelis Festum habitis dies eorum soluendorum venerit, non, nisi circa initium mensis Decembris anni 1795 praescriptione possunt tolli, si excipias pauca ex his chirographis, quibus littera E. inscripta fuit, (conf. pag. 6.) utpote, quae iam d. 14 Maii 1764. solutionis causa reddi poterant, et propterea sub finem mensis Iunii 1795. vim suam amittent. Verum enim vero, si quaeramus de vsuris, quarum causa terminus praescriptionis multo est breuior, crebra iamiam inde ab anno 1767. extitit, eas addendi aerario, occasio. Quamobrem fieri potest, vt, hoc, qui vi vel clam abstulit publicam cautionem, in fugam se conferente, eoque, vt actio contra eum institui possit, si nusquam reperitur, impediende, res ad eam causam deducatur, quando auferens chirographum est incognitus, et nemo sit, cui, prouti fieri debet, sexto quolibet mense vsurae possint solui, de quo deinceps dicendum erit. Quod si eueniat, interruptio praescriptionis vero domino admodum potest esse proficua, si moras in iure suo persequendo nullas inferat.

Nunc igitur agendum est de eo, quod frequentius est omnino, vt, cui furto, rapina, aliaque fraude cautio publica erepta est, nesciat, quis is sit, per quem est sua re fraudatus. Ac primo quidem, quae de inferenda rei historia in ephemerides et de denunciatione XIV viris facienda superius explicauimus, hic quoque
repe-

repetenda sunt. Iam, cum ad damnum passi petita XIV viri descriptionem cautionis perditae in libros suos, futurae notitiae causa, notari iusserint, aut aliquis comparebit, qui vel vsuras, vel, si fortuna fortis diem venire faciat, hanc postulet, vel nemo huius rei gratia est compariturus. Si adsit, qui sibi solui vsuras vel sortem petat, ipsius nomine ab eo, qui rationibus vsuras vel sortem petat, ipsius nomine ab eo, qui rationibus ducendis praestit, (Buchhalter) annotato, id damnum passo, si de eo certiozem se facere roget, indicatur. Nunc igitur, ut per hunc, qui exhibuit chirographum, detegat furem aliumue, cuius fraude detrimentum fecit, operam det, aut, si suspicio sit, ipsum exhibentem criminis esse conscium, cum quoque ipsum actione conueniat competente, ut his actionibus damni confectione restituat. Neque enim denunciatione et annotatione publica, quam descripsi, id potes efficere, ut vsurae vel fors etiam, retenta pecunia apud aerarium, illi, qui chirographum XIV viris reddit, quacunque is hoc possideat fide, non soluantur; id enim vetat forma aerarii delendis debitis constituti, uti iam latius supra demonstraui, et propter eam causam centies rogantibus denegatum a XIV viris fuit: sed ea tantum horum, quae adhibentur, mediorum vis est, ut, vel detecto fure, contra hunc aut ipsius heredes conditione furtiua, vel contra eum, qui recipiendae solutionis causa chirographum publicum exhibuit, si mala eius, qua possidet, fides probari possit, heredesve eius actione de dolo aut in factum, vel contra hunc, quem, exhibente in bona fide constituto, denique auctore vel auctoribus, per quos chirographum ad producentem venit, tibi indicatis et repertis, siue furem aut vi auferentem siue saltem doli participem inveneris, iisdem actionibus uti possis. *Mand. saepe excit. d. a. 1775.* Actiones tandem illas omnes non coram XIV viris, sed apud competentem rei iudicem esse instituendas, non est, ut moneam.

Si vero, postquam delata sint ad XIV viros indicia, quibus ablata chirographa ab aliis sui generis distinguuntur, nemo veniat, qui propter ea aliquid sibi solui efflagitet, actionum quidem instituendarum nulla erit occasio. Tantum tamen abest, ut cautio abhibita sine fructu sit, ut, si hoc eueniat, damnnum passus maiorem etiam habeat. At hoc ipso tamen pecunia sibi debita non potitur, si quidem XIV viri nemini, qui chirographum publicum, cuius dies venit, producere nequit et reddere, soluunt, neque nouas vsurarum causa cautiones vlli dant, qui limbum cautionibus praeteritorum trium annorum praepositum (vid. pag. 7.) non potest restituere. *Auertiss. der Churf. Sächs. Ob. Steuer Cinn. Dst. M. 1763. §. 7. Declarat. der Stände d. 10. Oct. 1763. §. 10.* Neque, hoc fuisse apud XIV viros perpetui iuris ab ipso illo tempore, quo institutum hoc fuit collegium, negandum est, quippe quod rogatum saepius ab his, qui dominos chirographorum se praedicabant, nec tamen reddere chirographa fortis vsurarumue causa data poterant, solutionem, et, dare noua vsurarum gratia concepta, his, qui limbum nouissimum non reddebant, dominium licet in chirographum principale petitioni praetenderent, semper abnuuit, quod adeo placuit Ipsi Principi Serenissimo, ut, cum Eum vnus atque alter, metuens repulsam XIV virorum precibus adiret, ut, ipsi solui ex aerario, etiam non redditis chirographis, iuberet, XIV viris in litteris suis, quas ad mandatum Principis de ea re referendi causa ad Ipsum dimittebant, id fieri posse, negantibus, hoc nouo mandato ratum esse voluerit. In qua re obseruanda adeo sententiae ordinique statuto inhaeserunt, ut ne in piis quidem causis vlli locus datus sit exceptioni. Quae omnia quamuis sint verissima, tamen negari non debet, denunciationem apud XIV viros factam ab eo, qui damnnum passus est, magnam ipsi praebere vtilitatem, cum in hoc, ut ei non currat praescriptio, tum in illo ipso, ut aliquando consequi, quod abest, possit. Etenim fieri potest

potest primo, vt paret tantum, ablatam ei esse cautionem furto,
 quae vere ablata non est, veluti cum eam reposuerit custodiae
 maioris causa in locum, in quo eam postea non quaerit, existi-
 mans, eam alibi esse positam, in quo loco eam inuenire non
 potest, vel cum per imprudenciam inter alias chartas, diuersi
 plane generis et vsus, remota sit, in quibus eam quaerere, do-
 minus inutile plane opinatur. Noli putare, talia nunquam ac-
 cidisse, dominosque in custodiendis reponendisque chirogra-
 phis satis semper fuisse prouidos. Sane nonnunquam factum est,
 vt, quae tanquam furto ablata XIV viris domini nunciauerant,
 deinceps, reperta esse, apud eosdem fuerint confessi. Cuius-
 modi si contigerint, poterit dominus denunciatione se tueri a
 praescriptione, eoque ipso, obseruatis quae praescripta sunt, de
 quibus mox dicendi erit occasio, id assequi, vt damnum, si ex-
 pensas in ipsam causam impendendas excipias, sentiat nullum.
 Deinde, quamuis cautiones furto vere sint ablatae, multae aliae
 tamen possunt esse causae, quae propter denunciatio denun-
 cianti idem, cuius mentionem feci, comparare potest commo-
 dum. Fac enim, illum, qui siue vi siue clam abstulit publicam
 cautionem, eam iterum amittere, vel, quia forte emtorem, cui
 imponat, inuenire nequit, aut, ductus, siue metu siue poeni-
 tentia, corpus delicti in publicum producere veretur, retinere
 eam, imo prorsus etiam delere, eueniet hoc, vt nemo solui sibi
 poscat vsuras, vel fortem etiam, siquidem eius numerus e machi-
 na rotando eiectus sit, praeter eum, qui cautionis dominum se
 dicit, cui tamen, non reddenti chirographa, nihil solui potest.
 Hinc, qui verus chirographi est dominus, si, annotari, quae ne-
 cessaria sunt, apud XIV viros, curauerit, interrumpendo prae-
 scriptionem hoc efficiet, vt vsurae in eius fauorem apud aera-
 rium deponantur, eique, postquam rite probauit ius suum, vel,
 pro indole huius ordinis iudicarii, demonstrauit, aliique, qui
 postulare, siue iure, siue iniuria, pecuniam ab aerario debitam,
 c 2 lim-

libumue possent, per sententiam exclusi sunt, soluantur, cum, etiam si cautio apud aliquem adhuc possit latere, tamen huius ratione, quippe qui non comparuit, praescriptionis tempus cucurrerit, isque propterea iure, quo forsan uti posset, priuatur, ille autem, qui nomen suum et ius quaecumque apud XIV viros professus est, ab exceptione, quam praescriptio praeberet, sua tutus sit interpellatione, dum tamen ea abseruauerit, quibus ad conseruanda iura sua opus est, neque ipsi mora aliqua, de qua deinceps acturus sum, in eo negotio expediendo possit obici. Idque cum in primis in eo consistat, ut edictaliter citari curet hos, quorum interesse potest, ab ipsis enim XIV viris etiam annotationem ex tali, quam exposui, causa petentes facpius, ut edictum de ea proponi efficiant, iussi sunt, res haec ad eam appropinquat, qua modus amissae cautionis non satis certus est, de quo nunc quidem latius sum expositurus.

Scilicet plerumque incerti sunt hi, qui cautionem, quam possederant, non amplius inter res suas inueniunt, quo modo perdita sit. Nostro sermone aptissimo vrimur in ea re verbo: *es ist weggekommen*, vel his: *von abhanden kommen*, *es wird vermisst*. Nam et furtum, rapinamue, et propriam culpam vel incuriam, et casum comprehendunt fortuitum. Hi igitur, furtive sit ablata, an alio amissa modo cautio, existatne amplius, an non existat, ignorant. Similis est causa eorum, qui hoc quidem certo sciunt, amissam, strictius sumendo hanc vocem, ut nobis dicatur *verloren*, esse cautionem, sed pari modo, vtrum adhuc existat, an non existat, nesciunt. Nam, si forte in itinere sarcina, nesciente domino, de curru aut equo deciderit, vel dominus, cautione e funda vestis, vel pugillari, quod multi fecum ferre solent, libello imprudenter extracta, in quo loco ceciderit in solum, nesciat, non necessario sequitur, illam cautionem casu, vel, si ita placet, quadam etiam culpa, amissam ab aliquo furto inuentionis detineri. Fac infantem eam inuenisse,

nisse, vel iustae quoque aetatis hominem, qui tamen pretium eius ignorat, eamque, tanquam inutilem et abiectam chartam, dilacerasse, vel in ignem coniecisse, aliove modo quocunque ita, vt aliam rem nullius pretii, tractasse; fac, nemine in via iacentem vidente, in luto conculcatam; fac in aquam delapsam, vel ventorum vi illuc delatam; fac tectam eam aliis rebus et subter has putrescentem, ad quod ipsum longo non opus est tempore: in his et similibus, quae possunt euenire, casu interiit cautio, quam furto quasi, celando nimirum, ablatam, putabit dominus.

Cum igitur in causa amissi publici chirographi, quis possideat, nescias, et aequae, id plane interiisse, atque, ab alio clam retineri, existimare possis, hac fere via, qua tuum conserues patrimonium, quam descripturus sum, incedendum est, vbi tamen simul hoc moneo, ordinem debere iudicii summarium esse. Scilicet, cum certus aliquis homo non sit, qui conueniatur, prouocatorio, vt dicitur, opus est iudicio, eoque, si ea licet vti distinctione, generali, nempe vocatis omnibus, quorum interest, qui omnino incogniti esse debent, propterea quod ab eo, qui notus est, possessore vindicari nequit publica cautio. (v. p. 18.)

Primum igitur omnium hoc suadeo, vt damnum XIV viris id passus indicet, et, vt fiat annotatio, petat, praescriptionis impediendae gratia, quamuis altero fine, detegendi scilicet furis vel socii criminis, qualis forte nemo hominum est, cessante. Obseruatur autem in ea re hoc, vt, dum nondum expleta sint praescriptionis tempora, ipso illo die, quo litterae denunciantes XIV viris offeruntur, continuatio praescriptionis desinat. Sed et hoc ipsum vt petat a XIV viris, ne currere amplius sinant praescriptionem, si non necessitas, vrbalitas tamen poscit. Collegium igitur XIV virale, non solum, si nulla in ea re exoritur dubitatio, annotationem petitam decernet, sed etiam, vt, qui

questus est, ad iudicem competentem causam, impetrandi edicti publici gratia, deferat, iubebit, scilicet, ut supra pag. 18. proposui, ad Illustre Regimen Dresdensem, vel, ex delegatione huius supremi iudicii, ad praefectum Dresdensem eum remittet. At enim vero, quamvis XIV viri id non praeceperint, humanitatis enim id magis est, quam ex legum praescripto, tamen non existimet damnnum passus, se omnem rem confecisse, si, ut annotatio fieret, curavit. Nihil enim secius actio in Illustri Regiminis Collegio edenda est. Quin si moram in ea instituenda committat, vis praescriptionis, quae erat interrupta, potest resuscitari. Accidit, ut aliquis, qui de annotatione damni XIV viros rogauerat, post tempus aliquod, interea in obtinendo edicto incuriosus, iterum preces XIV viris offerret, quo consequeretur, quarum dies venerat, vsuras. Is fuit a XIV viris commonefactus, continuatum iri praescriptionem, nisi intra certum definitumque tempus, ut, inprimis quod ad limbum nouissimum, sine cuius editione nouae non dantur vsurariae cautiones, edictalis citatio publice proponeretur, operam det. Etenim denunciatio et annotatio non perpetuam ratione eius, quod debet acerrimum, praebent exceptionem, eam quidem ob causam, quod, si in specie ad vsuras respiciamus, quaelibet cautio vsuraria tertio quolibet anno extinguatur. Quod, quamvis ex negotii indole dubio plane caret, tamen exemplo illustrabo. Finge, propter aliquam cautionem publicam vsuras vsque ad annum 1780. per annos autem 1781. et 1782. non esse solutas, anno 1783. possessorem per denunciationem XIV viris factam infecutamque annotationem perturbasse praescriptionis effectum, tamen, si negligens sit in efflagrandis litteris edictalibus, ut ea ne anno quidem 1784. rite postulet, cum vsuris ao. 1781. soluendis ao. 1784. vsuris soluendis ao. 1782. praescribatur ao. 1785. et sic deinceps, tacite videtur renunciaisse iuri, quod habebat ex interpellatione. Similis causa

causa erat alius, chirographa aerarii non permutata possidentis, quarum causa cautiones vsurariae non dantur, sed apochae a creditore scribendae sunt. Propter ea chirographa vsurae per multos annos erant solutae, sed per alios insequentibus annis, multos etiam, id factum non fuerat. Possessor nunc quidem denuo petebat vsuras, ea tamen lege, vt apochas in recentiores, nisi prius antiquiores, intermedio tempore non postulatas, solutae essent, dare nollet. Huic responsum est a XIV viris, ordinem sibi praescriptum turbare, nefas duci, vsurasque, intermedio tempore praescriptione acquisitas aerario, reddi non posse. Hoc enim omnino patet ex his, quae antea sunt propo- sita pag 12. et 27. praescriptione tolli quodlibet vsurarum de- bitum, in quo postulando creditor triennium praeterlabi passus est, quamuis eiusdem sortis reliquae vsurae, quas postulare pot- erat, et antecedentes esse solutae, et sequentes denuo solui pos- sent. Caeterum caue, putes, si inter denunciandum protesta- tione aut appellatione, quarum illa saepissime, haec nonnun- quam XIV viris oblata est, vtaris, ne soluatur, cum dies venerit, producenti cautionem debita pecunia, vim his aliquam inesse. Protestatio enim omnino nihil auxilii afferre potest ex rationi- bus p. 15 expositis, appellationem autem apud XIV viros in- terponere, qui potestate carent iudiciali, formae ipsi prouoca- tionum aduersatur. Consultius est, petere attestatum a XIV viris de facta denunciatione et notatione, quod non solet dene- gari, ita, vt a praefecto rationibus aerarii detur et subscribatur.

His praeparatis libellus Summo Regimini offerendus est, quo perat damnum passus, vt lis per edictum inchoanda per- mittatur, eaque res delegato iudici, qui, vt iam monui, praefectus Dresdensis esse solet, committatur. Addatur, si id rogans nactus sit, attestatum a praef. ration. aer. datum, cuius supra feci mentionem. Sed ius etiam illud exponendum est, ex quo peti possit edictum contra quemcunque possidentem. Nam
etiam si

etiā si pleremque agat dominus, nihil tamen obflare videtur, quin querelae de damno facto ei etiā sint permittendae, qui ab illo causam habet ita, vt ipsi damnum reparare debeat. Praeterea ad id respiciendum est, vtrum, interiisse plane cautionem publicam, affirmari possit, nec ne possit. Et de ea re demonstrationem statim adiici perutile erit.

Illustre deinde Regiminis Collegium, nisi omnis causa reiicienda sit ob iuris petendi defectum, mandare solet praefecto Dresdensi, vt rogationem transmittat ad XIV viros, simulque, an ei aliquid obstat impedimenti, suis interroget litteris. Id igitur fit a praefecto, cui postea, suo exponit responso Collegium XIV virale, quicquid ad rem facit. Aliquando sunt, quae impediunt, quo minus petitioni, saltem hoc tempore, quo petitum est, locus possit dari. Huc referas, si improbari nequeat chirographum interiisse vel ne id quidem a damnum passo dicatur, et tamen is prouocari per edictum velit possessorem, qui potest iustus etiā forte et legitimus esse. Solent autem XIV viri respondere, libros suos docere, prouocantem indicasse damnum apud eos, et neminem, qui ab hoc vel illo tempore, quod definiunt, vsuras postulauerit, (post annum 1795. nonnunquam de sorte id quoque scribi poterit,) venisse, numerum etiā chirographi, quem indicauit damnum passus, cum libris conuenire, nec aliquid obesse edictali citationi. Nonnunquam tamen, in primis quod ad limbos pertinet, error, qui in numerum diei, quo datus est, irrepsit, corrigendus fuit. Qua responsione accepta, praefectus de ea re ad Illustre Regimen refert, et si omnia ita sint comparata, vt edicto locus dari possit, Hoc ad praefectum rescribit, vt vocationem edictalem conficiat locisque congruis affigi faciat; simul etiā, vt curet, de ea re significationes in publicis ephemeridibus fieri. Sed id quoque praecipitur, vt prius, quam hoc fiat, demonstratio iuris agendi antecedit, cum antea de ea non constet.

Iam

Iam apud praefectum demonstratio peragenda est, quae facili negotio fit tum, cum de solis cautionibus usurariis limbisque iis superpositis sit quaestio. Qui enim chirographum ob sortem datum idque authenticum in iudicio producit, is id ex praesumptione iure possidet, et iure suo usuram postulare, earumque causam postulare cautiones usurarias potest. Cum porro per attestata, et XIV virorum responsiones, de quibus supra, probetur, neminem per tempora proxime praeterita fuisse, qui praeter agentem usuram sibi solvi voluerit, praesumptio oritur, cautiones usurarias agentem interivisse, neminemque alium, quam agentem, in eas ius habuisse. Tandem, si accedit praescriptionis tempus, sequitur, ut, etiam si quis alius ius aliquod sibi vindicare potuisset, id tamen sublatum sit. Et, quod attinet ad usuram, optime, ut reor, rem ita expediri, manifestum est, ut quoque, qui eas solas postulat, ei suadendum sit, ut tempus, quo praescriptio, intuitu scilicet reliquorum hominum, expleta sit, praefoletur, cum, si aliter facere vellet, multis saepe opus foret ambagibus. Si tamen in his, quae exposui, aliqua adhuc reperta fuerit dubitatio, disputari Illustre Regimen iussit de ea re inter actorem postulantem et supremum aeriarii publici procuratorem. (Ober-Steuerprocurator.) Quod si de limbo quaestio sit, hoc observari solet, ut eius vis (ratione omnium, qui non comparuerant apud XIV viros) eodem tempore, quo obligatio ex postrema earum cautionum usurariarum, quibus erat superpositus, praescriptione tollitur, habeatur extincta. Verum enim vero, ubi agitur de cautione principali, qua promittitur ipsius sortis solutio, multo major hoc tempore, quo adhuc nulla praescriptioni est obnoxia, in demonstrando adhibenda est solertia.

Nimirum omnis in hac causa decisio ex cautionis publicae interitu, (vel, si verbo uti licet, annihilatione, *Verichtigung*) siue vero, siue praesumpto, petenda est per *Rescript. Elect. d. 25. Aug. 1777.* Nam, si adhuc existat, potest possessor eam optimo possidere iure, quem, ut iura sua defendat et provocatus agat, cogere, legum vetat ratio. Quamobrem, si interitus nullo probari possit modo, expectare ex rescripti laudati praecepto inebnem temporum praescriptioni destinatum finem, antequam ad citationem edictalem pervenire possimus. Et in hac quidem specie initium praescriptionis, scilicet ratione cuiuscunque, excepto actore, ponitur in eum diem, quo usurarum percipiendarum causa nomen suum is, qui citationem edictalem petit, professus est apud XIV viros, dum postea nemo
 f alius

alius eosdem ex eadem causa compellaverit. Hoc enim si eveniat, ut alius quoque possit usuras, isque reddere chirographum publicum possit, cum eo, ut iam monui, agendum est. Neque alia dicenda essent, si duo, quorum neuter oblatione chirographi, cuius dies venerat, rogationem fulcire possit, usuras postulent. Tunc quoque alteri contra alterum agendum esset. Olim quidem hi, qui de amissa cautione publica querebantur, hoc nonnunquam a XIVviris reportarunt responsum, ut, iureiurando de damno perperlo apud magistratum suum ordinarium praestando, viam sibi ad citationem edictalem praepararent, in qua specie etiam, cum singularem modum damnum passus non indicaret, quo cautionem amiserit, iusiurandum editionis, prouti definitum est in *Rec. Ord. Proc. Sax. Elect. tit. XXVI. §. 3.* praescriberetur. Verum, post quam per *Refer. d. a. 1777.* haec res determinata est regulis, non potest ad id vel simile admitti iusiurandum, qui ne praesumptione quidem aliqua, eaque graviori, intermisit cautionem, probatum dedit. Igitur hodie, si interitus cautionis demonstrari possit, videndum est, qualis sit probatio illa, ad quam agens provocat. Plena scilicet vtrum sit, an semiplena, hoc, uti fere in aliis causis, interest, ut illa peracta, statim ad edictalem citationem iudex possit progredi, hac, non, nisi praevio suppletorio. *Refer. cit. d. a. 1777.* Plenae probationis praecipua est haec, si interitus non sit, ut dicimus, totalis, ita, ut vel tota cautio minutatim, vel quaedam eius particulae possint exhiberi. Si quis nollet ad interitum hoc referre, is consideret, cautionem dissectam vel dilaceratam, etiamsi XIVviri illam agnoscant, eandem tamen utilitatem, quam integra, praestare non posse, si possessor eam in alium dominii causa velit transferre, ut, quod ad commercium, omnino deleta videatur. Dissectas autem per imprudentiam vel dilaceratas fuisse cautiones, aliquoties exempla extiterunt. Aliquando tamen exhibitio particularum plene interitum non demonstrabit, quod ex earum conditione et aliis, quae circumstant, rebus erit diiudicandum. Sunt verò aliae quoque probationes, quae plenis annumerare nullus dubito. Veluti si duo testes classici viderint igne cautionem consumi, et quae sunt reliqua. Mediorum probandi reliquorum, quibus aliquando damnum passi usi sunt, nonnulla spurcia sunt et inutilia. Veluti voluit aliquando mandatarius, qui amiserat chirographum, omne ius mandantis scripto testimonio probare, quod merito reiectum fuit. Ita quoque possessio cautionum usurariarum cum suo limbo, non probat dominium

minium chirographi principalis, neque etiam contra huius possessio ius in usurarias cautiones. Taceo alia, quae nonnunquam in his causis lecta sunt. Si tamen ita sint comparata, ut vero fiat simile, chirographum interuisse, et ea eorum sit vis, ut pro semiplene probato hoc haberi queat, quod arbitrio iudicis est relinquendum, qui ponderet momenta, quibus agens usus est ad causam defendendam, suppletorio locus dabitur. Verum in eo decernendo duo adhuc ex *refer. d. a. 1777.* sunt, ad quae erit respiciendum. Primum est, ut cautio sine factio petentis culposo amissa sit, de quo ipso quoque a iudice erit arbitrandum. Alterum, ut, si de eo oriatur dubitatio, num ad suppletorium admitti agens possit, ea quaesitio dicenda prius sit ab Ictorum collegio, ad quod causa mittenda est, antecedente inter postulantem edictum et supremum aetarii procuratorem de ea re disputatione. Singulas causas hic enumerare, nimis foret longum. Hoc vero addendum est, iusiurandum, si quod in ea causa desideretur, non necessario praestari in praefectura Dresdensi, sed plerumque in foro domicilii agentis fuisse praeslitum.

Praeter eas probationes hoc adhuc necessarium est, ut in demonstratione iuris agendi, quam legitimationem nominamus, defectus sit nullus. Nonnunquam legitimatione ad causam opus est, rarius tamen. Alias ea, quam ad processum dicimus: qua curatoria, tutoria, et eiusmodi alia, mandata (*Bestellungen*) item, si quis officii causa agat, et quae sunt eiusmodi alia, vel saltem iudicis testimonia, haec probatura, producantur.

Hoc igitur stabilitum, edictum proponi posse, iudex, ut id fiat, curabit. Continet autem edictalis citatio praeter communia citationum fere haec: nominationem cautionis amissae, utrum sit principalis, eaque vel permutata vel non permutata, an usuraria, an denique limbus; descriptionem signorum, quibus dignoscitur, literam, numerumque inscriptum, item, si usuraria sit, tempus solutionis, si limbus, diem, quo erat datus; vocationem omnium, qui, sibi ius in eam competere qualescunque, putent; diem, quo comparere iuris deducendi causa in iudicio debeant; praedictum, ut sigillatim constitutum in *Refer. d. a. 1777.* quod est quidem sub poena praecclusi, cui tamen addi solet, et sub poena amittendi beneficii restitutionis in integrum, idque cum iam consuetudinis fuerit olim, nunc etiam secundum *Mand. die Edict. Citat. in Civilt. Sachen d. 13. Nov. 1779. §. III.* ex iure sit scripto; diem denique sententiae praecedenti destinatum. Quod ad modum attinet, quo publicatur,

affigi eam iudex curat tum in Saxonía diversis locis, cum extra eam, et nunc quoad hanc rem observari solet id, quod in *d. loco Mand. d. a. 1779.* ratione hereditatis iacentis, heredibus iudici incognitis, praescriptum est. Sed solet etiam expressis mandare verbis Illustre Regimen, vt curet praefectus Dresd. inferi significationem citationis ephemeridibus, quas novellas *Zeitungen* vocare solemus, cum Lipsiensibus tum aliquibus exterorum, veluti sunt Berolinenses, Hamburgenses etc. quarum electio tamen a praefecto pendet. Praeterea iubere hoc quoque solet, vt faciat rem praefectus notam per ephemerides alius generis, admonitionibus et oblationibus publicis destinatas, *Intelligenzblätter*, Lipsiensibus scilicet et Dresdensibus.

In termino igitur per edictum constituto ab eo, qui id impetravit, eiusus mandatario provocandi sunt omnes, qui, ius in amissam cautionem sibi esse, contendere velint. Quid igitur, si quis, qui tale quid assermet, compareat? quamvis, id unquam factum esse, compertum non habeam. Id si euenierit, cum eo separatim erit dimicandum. Caeterum siue hoc factum sit, siue nemo comparuerit, qui aduersarium se listat, contumacia iusto tempore accusanda est eorum, quorum interesse poterat, siue omnium, siue, specie illa posita, caeterorum. Simul autem is, cuius causa edictum propositum est, meminerit, vt non solum, excludendos esse per sententiam contumaces, sed id etiam simul petat, ut sibi ius in amissam cautionem per eandem addicatur.

Quae omnia si rite confecta fuerint, edictique exemplis variis istis locis publice pendentibus ad acta relatis cum significatione dierum, quibus et affixa et refixa sunt, sequitur sententia condemnatoria. Nimirum, quicumque citatus erat, praecluditur, atque amittit beneficium restitutionis in integrum, iusque omne ex amissa cautione publica per sententiam ad iudicatur provocanti.

Si forte aliquis, qui ius sibi asserat, comparuerit, non statim posse ius omne petenti adiudicari, sed tantum eos, qui praeter illum contradicentem ius sibi aliquid vindicare potuerint, excludendos esse, negotii docet natura. Nonnunquam sententia pura non fertur, sed conditionata, quo referas, si quid in legitimatione suppleendum sit, si quid in supplementum sit iurandum, veluti de combustis cautionibus, cum ne is quidem, cuius aedes flamma consumtae sunt, semper certo scire possit, vitrum cautio, quae in domo custodiebatur, simul igne perierit, quae inter incendium

diu furto auferri poterat, si in forma litis aliquid deficiat, quod litem nullam non reddit, et corrigi aut suppleri potest, qualis est defectus vnus vel alterius exempli citationis alibi publice propositi. Sed ne id quidem necessarium est, vt sententia praecludens simul sit adiudicans. Ea enim separari et diuidi possunt. Potest, vt plerumque fieri solet in concursu creditorum, eo die, qui ad sententiam excludentem destinatus in edicto fuit, solum hoc praecludens recitari decretum, reiecta adjudicatione iuris in aliud insequens tempus, in qua specie, vt illud decretum ipse iudex elaboret, cum actorum transmissio moram aliquando casu afferre possit, suadendum est.

Sequitur, vt, cum ea sententia, quae ius suum impetranti edictum tribuit, vires actae sit rei iudicatae, praescriptis etiam, si forte conditiones ei adiectae fuerint, his, quae desiderabantur, veluti additis, quae in legitimatione deficiebant, iurciurando dicto etc. ad executionem deveniamus. Itaque rem omnem iudex delegatus ad Regimen Illustre refert. Deinde defertor causa ad Illustrissimum Senatum Sanctiorem, quem Serenissimi Principis Consilium Intimum plerumque appellare solent, atque Hoc Collegium Sanctius permittere solet rescripto ad XIV viros, ut statuum provincialium, quorum nomine aerarium ab his administratur, delegatos, dari victori Attestatum, quod vice amissarum cautionum propter sortem datarum sit, item, si causa sit permutatarum cautionum, novas propter usuras cautiones earumque limbos, recepto tamen e contrario ab impetrante instrumento liberante et extinguente. (Mortification. Schein v. p. 17). Caeterum, ea omnia, si nemo alius comparuerit, huius fieri impensis, ex indole totius negotii, cum, si ipse in culpa sit, merito damnum exinde veniens ferat, si casu sit factum, id tanquam dominus sentiat, manifestum est.

Is igitur, in cuius favorem hoc Senatus Sanctioris atque Intimi decretum datum est, nunc rogabit XIV viros, vt Attestatum, cautiones vsurarias limbosque dari sibi ab eo, qui rationibus praestari, inbeant. Antequam tamen dari possint, ex sua parte omnia fiant necesse est, quae ad securitatem aerarii conducunt. Quamobrem exhibeat actisque apud XIV viros reperiendis inferi curet primum ea, quibus legitimatio ad causam pariter, atque quoad personam, cum alterutra, vel utraque etiam, opus sit, probetur, deinde copiam, et talem quidem, quae satis probet

sententiae, qua ipsi ius in amissis cautiones attribuitur, porro, si conditionata sit: haec sententia, copiam in forma probante eius scripti iudicialis sive registraturae, ex qua patet, his satisfactum esse, particulas, si res ita ferat, cautionis scissae aut laceratae, quae superfluit, denique instrumentum extinguens. Si aliquid horum deficiat, quia aerarii securitati prospiciendum est, ut id adhuc referatur ad acta, iuberi solet.

Quod in primis attinet ad id instrumentum extinguens, quod *Mortifications-Schein* appellatur, postea iob ea, quae continere debet, *Mortifications- und Schadenshaltungs-Schein* vocari coepit, forma non est in impetrantis posita arbitrio. Formula potius, sibi semper similis, et ex consilio bene probato perscripta, a praefecto rationibus roganti solet praescribi. Est autem fere haec. Narratur historia primum causae, chirographa, quae cum magna industria et ita describenda sunt, ut hoc instrumentum, nisi id sibi reddi velit impetrans, ex omni parte edictalibus et sententiae respondeat, hoc vel illo modo amissa esse, et post propositum edictum per rem iudicatam exclusos et indignos restitutione in integrum dictos esse omnes, qui sibi ius in ea arrogare putaverint, deinde confessio sequitur, XIV viros, ipsi impetranti subscripto pro his amissis documentis Attestatum, novas cautiones usurarias limbunve, quae omnia simul accurate describuntur, dari, iussisse, (haec aliquando aliter, cum, si de solis usuris agatur, attestato opus non sit), porro apocha additur de acceptis his novis instrumentis, coniuncta cum renuntiatione exceptionis, ac si non essent data, (*Ausfucht des Nichtempfangs*) *fficit und gänglich erloschen*), tandem promissio adiecitur, qua se obligat tendatur, ut ex iis aliquid postuletur, in quocunque iudicio, totoque patrimonio, et quicquid eius ad eam rem eligi possit, defensurum aerarium Saxoniae Electoralis recipiendis tributis destinatum, (*Steuer-Aerarium*) aerarium delendis debitis Lipsiae constitutum, omnem Saxoniae Electoralis civitatem, sive status provinciales, *gesamnte Landthast*) et delegatos XIV viros, idque ad solam extra iudicium factam denunciationem, ut opus litis denunciatione solenni non sit, praestitutum item hos omnes indemnes fortis, usurarum et expensarum gratia, causamque in se suscepturum iudicalem, quae inde oriatur, suis sumptibus suoque periculo, ita, ut pro aerario utroque nihil in ea causa peragi debeat, renun-
ciando

ciando simul non solum omnibus exceptionibus, quae obici possent pacto, quaecunque illae sint, sed etiam beneficiis leutationis et appellationis. Subscribendum hoc instrumentum est ab eo, vel, si plures sint, ab his, qui nunc, sunt enim aliquando eius, qui edictum impetraverat, heredes, crediti solutionem ab aerario percipere possunt, et quidem cum curatoribus, si sint foeminae, atque addenda sunt, ubi opus, veluti ratione tutoris, curatoris, syndici, administratoris etc. documenta legitimam subscribendi ius commonstrantia, quae liquida et ita comparata sint, ut ea, quae desiderari possunt, omnino probent. Non tamen sola illa subscriptio securitatem plenam aerario conciliat. Quamobrem id adhuc est necessarium, ut subscriptionem omnes illi, quorum nomina in instrumento extinguente subiciebantur, in iudicio recognoscant, et de ea recognitione vere facta XIVviri per authenticam iudicis scripturam reddantur certiores. Huius instrumenti ea vis est, ut, licet cautio, quae perhibebatur amissa, adhuc existat, et praesumptus tantum interitus fundamento sententiae fuerit, tamen ea irrita sit et nullius pretii. Quamobrem, si solutionis causa haec inefficax facta offeratur XIVviris, merito ea scinditur, (wird cassirt) scissaque actis cum narratione historiae inferitur, et ne ej quidem, qui bona fide possederat, redditor, nisi ex benevolentia. (v. pag. 17.) Sed et hoc factum est, ut iussi cum antiquae tum simul novae cautionis possessores, ubi antiquam, habitam pro amissa, apud se deinceps repererint, eam in hunc finem, ut scindatur, collegio XIVvirali, ne quis eo documento invalido ad fraudandum abutatur, ultro reddiderint.

His itaque instrumentis XIVviris oblatis, datur, si agitur de sorte, roganti Attestatum calamo exscriptum, siquidem novae dari cautiones de sorte solvenda dari nequeunt ob varias causas. Huius attestati in superiore parte, ex formula recepta scribuntur littera et numerus, quae perditae cautioni erant inscripta, deinde ponitur quantitas crediti, porro enarratur, sub eadem littera eodemque numero, quae sunt superius scripta, anno 1764 eius pecuniae causa datam esse cautionem permutatam, (vel aliter, si non permutata fuerit cautio,) quae pertinuerit ad eum, qui amisit, et hoc vel illo modo perierit, sed edictum, de ea re propositum, infecutam esse rem iudicatam praecedentem, tandem promittitur non solum sortem debitam, cum dies venerit, ei, qui attestatem hoc sit redditurus, sed etiam, usque dum fors delenda sit, usuras, trium per annum pro

pro centum thaleris, ex aerario solutum iri. Idque attestatum a XIV viris his, qui eo tempore, quo datur, Lipsiae praesentes sunt, subscribitur. Fungi autem tale attestatum perfecte vice cautionis, pro qua datur, ex his, quae continet, satis apparet, quamobrem eodem modo, quo cautio amissa, in commercio est. Quod tandem ad cautiones pro usuris recipiendas attinet, dantur tales, cum limbo ad eas pertinente, a XIV viris, quales, typis expressae, tertio quoque anno cuilibet dari solent creditori, eaeque prorsus aequales his, quae amissae erant, dum nomina subscribentium excipias.

Ita res finita est. Poteram haec exemplis, exceptionibus additis, illustrare. Sed iam aliud me vocat negotium, cum

Vir

Nobilissimus et Doctissimus

CHRISTIANVS ERDMANNVS ZANGEN

Dresdensis,

*Iur. utr. Candidatus, causarum Patronus, et Notarius
publ. Caesar. inmatr.*

commendandus sit a studiis pariter atque vita, quam enarrantem Ipsum audiamus:

Ego, CHRISTIANVS ERDMANNVS ZANGEN, natus sum Dresdae a. 1768. d. XIV. mens. Febr. Parens mihi fuit Dr. TRAVGOTT WILHELM ZANGEN, qui omne vitae tempus causis aliorum in foro perorandis, atque consiliis dandis exhaust. Quem quidem benignum patrem Deus O. M. mihi dederat, eundem moture mihi abripere placuit, ita, ut, ex fere tredecim annis defuncti non, nisi memoriam pia mente colere, mihi liceat. Nec non matre utor, CHRISTIANA GERTRAVDA AVGVSTA, ex gente SCHROETERORVM oriunda, quae, in primis adfessente Illustri ac Iureconsultissimo, Dr. IMMANVEL GOTTLIEB FREYBERG, (qui rebus fisci Electoralis, consiliis dandis, praest, et quem pro parente mihi habendum esse puto) omnem operam contulit, ut educatio mea, a patre beato iam incipit, probe perficeretur. Literis igitur, quibus puerilis aetas imbuui solet, domi instructus fui a variis, quorum praecipui mihi appellandi esse

esse videntur, RICHTERVS, MVLLERVS, RVNGIVS et GRAVNIVS, quibus me multum debere, ipse profiteor. Ao. MDCCCLXXXIII, a cognato b. FISCHERO, qui tunc fasces Academiae Vitebergensis tenebat, nomen meum in album Academicum inscriptum fuit. Sed, cum mihi a. 1785 Vitebergam migrare liceret, sub regimine Ill. WIESANDII me Academicis legibus obedientem fore, promisi, et, quoniam a philosophia initium scientiarum faciendum mihi erat, artem logicam, doctrinam de moribus, ius naturae, ceterasque philosophiae partes, Summe Venerabilis REINHARDVS et b. HILLERVS me docuit. Historiam vero, cum uniuersalem, tum imperii Romano Germanici, tum Saxoniam, tum denique literariam Excell. SCHROECKHIVS mihi tradidit, nec non scholis Exc. TITII, Physicam explicantis, saepe interfui. His aliisque huc pertinentibus scientiis instructus, loca, in quibus omnes Iuris scientiae partes edocentur, adii, et Illustrium Virorum, WIESANDII, PAULI, KLÜGELII, HOMMELII ac WERNSDORFFII, qui singuli Institutiones, Pandectas, Ius Germanicum, Saxonicum, Feudale, Criminale, ac iuris totius historiam exponunt, suauissima disciplina usus sum. In primis vero per tres fere annos eximia cum voluptate scholis disputatoriis iuridicis Viri Magnifici, KLÜGELII, nec non practice relatoris WERNSDORFFII interfui. Cum praeterea aliorum doctorum virorum eruditione vterer, Ampliss. WILISCH ius Canonicum me docuit; SCHLOCKWERDERI vero sub auspiciis, artem et modum, quo me in foris tanquam patronum causarum gererem, didici. Quo factò d. 25. Septbr. 1788 me examini pro Praxi Iuridica et Candidatura Iuris Vitebergae subiecti, paulo vero post, examen, quod Rigorosum dicitur, subiit. Eodem quoque tempore illa specimina, quae ex lege iis, qui in foris Saxonici versari volunt, faciendae sunt, ex Actis mihi propositis conscripsi. Antequam vero mihi a SERENISSIMO PRINCIPE, causas in foro perorandi, potestas concessa fuit; per unum et dimidium annum, ductu Ill. GVINTZII, qui nunc summo Collegio Prouocationum adsidet, et, quem cognatum appellare mihi licet, me eum feci, qui doctior essem atque optior, ad futurum manus Advocati, quod mihi ante tres annos collatum fuit, rite administrandum. Neque minus mihi aditum ad iamiam laudatum FREYBERGIVM patuisse, atque copiam cum aliis doctissimis Iureconsultis conversandi fuisse, insigni mihi felicitati atque honori duco. Denique, cum mihi in animo sit, summam in utroque Iure dignitatem capeffendi defenjurus sum Dissertationem inauguralem a me conscriptam, quae causas

fistit,

g

ssit, quibus homines proprii contra Dominos, ultro in Elektoratu Saxoniae perpetuum domicilium constituentes, tum agendo, tum excipiendo, ad libertatem provocare prohibentur. Quod ut feliciter perficiam, Deum benevolam obsecro, reliquam vitae meae sortem ei commendans.

Egregiam animi indolem, et diligentiam in ediscenda iuris scientia adhibitam hic Vir Ornatissimus ita abhinc quinque annos in consuetis examinibus ita comprobavit, ut Collegium Ictorum eum inter dignissimos summis in vtroque iure honoribus referret. Quos ut consequatur, ex antiqua consuetudine libellum, cuius ipse auctor est, solenniter defendet. Dies disputationis dictus est X. Octobris, quem ut sua praesentia honorifica RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, ILLUSTRISSIMI COMITES, PATRES ACADEMIAE CONSCRIPTI, OMNES CIVIVSCVNQVE SAPIENTIAE DOCTORES, GENEROSISSIMI ITEM AC NOBILISSIMI COMMILITONES concelebrare velint, tum Ordinis mei, tum meo nomine perofficiose et studiosissime rogo. P. P. Domin. XIX. post festum S. S. Trinitatis A. O. R. MDCCLXXXIII.

VITEBERGAE

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII.

W. Henberg, Diss., 1792/93 ✓

vol 18

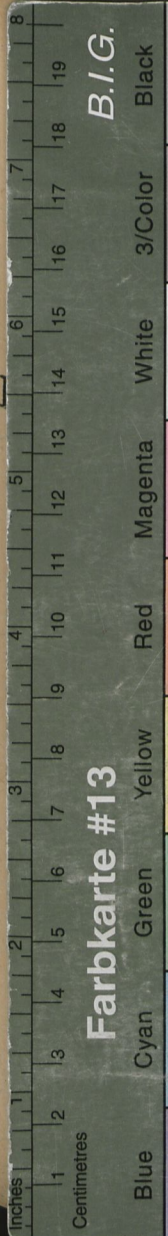
ULB Halle

3

006 009 964

B.I.G.

Farbkarte #13

20

1793. 5

IVRIDICI

IN
STENBERGENSI

T.
ANVS
S CHRISTIANVS

G E L

OR ET IN SENATV CIVITATIS
NSIS SYNDICVS

B. S.

est
ffarum cautionum publicarum
earumque anonymarum
io II.